

Suomen riistakeskuksen näkemys metsästyskoiran ja kohde-eläimen välisen kontaktin laillisuuskysymyksistä

Metsästyskoiiriin liittyvässä keskustelussa on noussut esille tilanteet, joissa metsästyskoira pyrkii käymään tai käy kiinni saavuttamaansa kohde-eläimeen. Kysymyksiä on herännyt siitä, onko toiminta laillista ja kuinka tilanteissa tulisi toimia metsästyksen vastuullisuuden näkökulmasta. Useimmiten keskustelu liittyy pienpetojen metsästyksen ja rauhoittamattomien vieraspetojen pyyntiin (myöh. pienpedot) käytettäviin koiiriin. Metsästyslainsäädäntö ei määritä yksiselitteisesti asian laillisuuskysymyksiä, vaan eläinten kohtelua koskevat säännökset ovat yleisluonteisia.

Lainsäädäntö

Metsästyslain 20 §:n (28.6.1993/615) mukaan metsästystä on harjoitettava siten, ettei eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Metsästyslain 1 §:n 3 momentin mukaan sen lisäksi, mitä metsästyslaissa säädetään, eläinten hoidosta ja kohtelusta säädetään eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa ([693/2023; laki tulee voimaan 1.1.2024, finlex.fi](#)). Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 6 §:n 1 momentissa säädetään yleisenä periaatteena, ettei eläimille saa aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Sen lisäksi ko. lain 64 §:ssä säädetään eläinten lopettamista koskevista yleisistä vaatimuksista, joita voidaan katsoa sovellettavan tietyissä tilanteissa myös metsästyksen (haavoitettu avuttomassa tilassa oleva riista tai muutoin lopetuksenomainen tilanne). Sanotun lainkohdan 1 momentin mukaan eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla.

Vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (30.12.2015/1709) 16 §:n 1 momentin mukaan unionin luetteloon kuuluva tai kansallisesti merkityksellinen haitallinen vieraslaji, saadaan pyydystää ja tappaa soveltaen, mitä metsästyslaissa ja sen nojalla säädetään rauhoittamattoman linnun ja nisäkkään pyydystämisestä ja tappamisesta, jollei kyseisessä pykälässä toisin säädetä. Saman pykälän 7 momentissa säädetään, että kiellosta aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua tai kärsimystä säädetään eläinten hyvinvoinnista annetun lain 6 §:n 1 momentissa ja eläinten lopettamisesta mainitun lain 64 §:ssä.

Koiraa ei tule tarkoituksellisesti käyttää pienpedon lopettamiseen

Suomen riistakeskus katsoo, että etenkin pienpetojen metsästyksessä eläimen tappaminen voidaan rinnastaa eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa tarkoitettuun lopettamiseen. Usein metsästyskoiran painostamana pienpeto on sitä lopetettaessa tilanteessa, jossa se on metsästysasetuksen 19 §:ssä tarkoitettu muutoin avuttomassa tilassa. Käytännössä tämä tarkoittaa pienpedon lopettamista lähietäisyydeltä tarkoitukseen soveltuvaa asetta käyttäen. Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 64 §:n 1 momentin mukaan eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla.

Suomen riistakeskus katsoo, ettei metsästyskoiran tarkoituksellinen käyttäminen pienpedon tappamiseen ole em. säännöksen mukainen soveltuva lopetusmenetelmä, vaan lopettaminen tulee tapahtua ampumalla. Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 64 §:n 3 momentin mukaan eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään. Suomen riistakeskus katsoo, ettei metsästyskoiran kohderiistaan kiinnikäymistä voida suoraan katsoa metsästyslain 20 §:ssä ja eläinten hyvinvoinnista annetun lain 6 §:ssä tarkoitetuksi tarpeettomaksi kivun tai

kärsimyksen aiheuttamiseksi. Suomen riistakeskus toteaa, että metsästystilanteet vaihtelevat muun muassa metsästysmuodon, eläinlajin, maaston ja käytettävien metsästyskoirien suhteen niin paljon, ettei yksiselitteistä tulkintaa voida tai ole tarpeellista tehdä.

Metsästystilanteessa vastakkain ovat kaksi eläintä, eikä voida ennakolta poissulkea sitä mahdollisuutta, että vahvan metsästysvietin omaava metsästyskoira pyrkisi käymään tai kävisi kiinni kohde-eläimeen. Kontakti voi syntyä myös kohde-eläimen hyökätessä ja koiran puolustaessa itseään. Keskeistä on, että kontakti tulisi pyrkiä välttämään, mutta mikäli tällainen tilanne syntyy, tulisi se olosuhteet huomioon ottaen pyrkiä lopettamaan mahdollisimman nopeasti. Kun havaitaan, että metsästyskoira on saavuttanut kohde-eläimen, pyritään paikalle menemään mahdollisimman nopeasti. Paikan päällä kohde-eläin lopetetaan viipymättä.

Nopea ja turvallinen lopetuslaukaus

Vaihtelevien olosuhteitten takia metsästyskoiran ja kohde-eläimen kontaktiin puuttumiselle ei voida määrittää ohjeellisia, saatikka sitovia aikamääreitä. Joka tapauksessa kohderiista lopetetaan mahdollisimman nopeasti ja turvallisesti. Lopettaminen hoidetaan useimmiten pistoolilla tai muulla pienikaliiberisellä luotiaseella. Ampumatilanteessa täytyy ottaa huomioon metsästyskoiran ja mahdollisten kanssametsästäjien turvallisuus. Tämän vuoksi lopetuslaukausta ei voida aina suorittaa välittömästi, kun kohde-eläimeen on saatu näköyhteys.

Tarpeetonta kärsimystä ja kipua voidaan kuitenkin välttää siten, ettei tilanteen anneta tarpeettomasti pitkittyä. Eli kontakti keskeytetään heti, kun se on mahdollista ja kohde-eläin lopetetaan ampumalla. Tarkoin harkittu ja kohdennettu laukaus on tapa välttää tarpeetonta kärsimystä. Näin ollen kontaktissa tulisi odottaa niin kauan, että heti tappavan laukauksen ampuminen on mahdollista.

Harkintaa kontaktiin hakeutuvia koiria käytettäessä

Metsästäjän tai koiranohjaajan vastuulla on arvioida tilanne ja huolehtia siitä, ettei kohde-eläimen tai metsästyskoiran osalta koidu tilanteeseen nähden kohtuutonta kipua tai kärsimystä. Suomen riistakeskus toteaa, ettei metsästyskoiran ja vahingoittumattoman kohde-eläimen kontakti saa olla missään tapauksessa tarkoituksellista. Metsästyskoiraa ei saisi täten myöskään käyttää tarkoituksellisesti kohde-eläimen tappamiseen.

Suomen riistakeskus katsoo, ettei tämä kuitenkaan estäisi kontaktihakuisten metsästyskoirien käyttämistä pyynnissä, vaan edellyttäisi edellä kuvatun mukaista toimintaa tilanteen välttämiseksi tai kontaktin syntyessä tilanteen päättämiseksi. Pienpetojen metsästys edellyttää metsästyskoiralta tiettyä terävyyttä. Etenkin haitallisten vieraslajien osalta pyynnissä on tärkeää tehokkuus, koska näiden osalta tavoitteena on mahdollisimman suuren eläinmäärän poistaminen. Voimakkaan riistavietin omaavien metsästyskoirien käyttäminen mahdollistaa pyynnin tehokkuuden, eikä näissä tilanteissa kontaktia pystytä aina välttämään.

Suomen riistakeskus suosittaa käyttämään harkintaa sellaisten metsästyskoirien käytössä, joiden tiedetään hakeutuvan välittömään kontaktiin kohde-eläimen kanssa. Kyseisiä metsästyskoiria ei tulisi käyttää metsästykseseen tilanteissa, joissa metsästäjien ei ole mahdollisuutta päästä keskeyttämään tilannetta. Esimerkiksi kontaktihakuiseksi tiedettyjen luolakoirien käyttäminen paikoissa, joissa tilanteeseen ei ole mahdollisuus päästä ihmisvoimin kohtuullisin ponnistuksin, tulisi välttää.

Vastaavasti maan pinnalla työskentelevien metsästyskoirien osalta metsästäjien tulisi pysytellä mahdollisuuksien mukaan lähellä metsästyskoiraa, jotta sen työskentelyn seuraaminen olisi mahdollista. Näin tilanteeseen päästään puuttumaan nopeasti, mikäli metsästyskoiran ja kohde-eläimen välille epäillään syntyneen kontaktin. Kyseinen harkinta on keskeistä sekä metsästykseen käytettävän koiran että kohde-eläimen hyvinvoinnin näkökulmasta.

Nopea puuttuminen ja lopetus tulkittavissa huolelliseksi toiminnaksi

Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössä on todettu, että huolimattomuutta yleisenä rikosoikeudellisen vastuun edellytyksenä arvioidaan kulloinkin ratkaistavan tapauksen ominaispiirteitä silmällä pitäen. Koska huolimattomuus on yleensä se, mikä ei ole huolellista, arvioinnin lähtökohdaksi on syytä usein ottaa se, mikä asiassa olisi ollut huolellista menettelyä. Huolellista puolestaan on sellainen menettely, mitä kyseisessä asemassa olevalta henkilöltä on valinneissa olosuhteissa voitu edellyttää. Tämän jälkeen on ratkaistava, poikkeako vastaajan menettely huolelliseksi katsottavasta menettelytavasta, ja jos poikkeaa, poikkeako se siitä siinä määrin, että hänen menettelyään voidaan pitää moitittavana (KKO 2021:33. kohta 8.).

Suomen riistakeskus katsoo, että koiran ja kohde-eläimen kontaktin estäminen tai siihen olosuhteisiin nähden mahdollisimman nopea puuttuminen ja eläimen lopettaminen edellä mainitulla tavalla voitaisiin katsoa huolelliseksi toiminnaksi metsästyskoirien käytön ominaispiirteitä silmällä pitäen. Lisäksi Suomen riistakeskus toteaa, että edellä mainittu toiminta on sellaista, jota koiranohjaajalta tai metsästäjältä voidaan käytännössäkin edellyttää.

Suomen riistakeskus toteaa, että joissain erikoistapauksissa metsästyskoiran hakeutuminen kontaktiin voi jopa ehkäistä kohde-eläimen kokemaa kärsimystä tai kipua. Metsästyksen yhteydessä haavoittuneet tai muuten vahingoittuneet eläimet tulee lopettaa mahdollisimman nopeasti kivun ja kärsimyksen estämiseksi. Kontaktiin hakeutuva metsästyskoira saa useassa tapauksessa pysäytettyä kohde-eläimen huomattavasti esimerkiksi eläintä jäljittävää metsästäjää nopeammin, jolloin kohde-eläin saadaan paikallistettua ja lopetettua nopeammin ja siten ehkäistyä sen kokemaa kipua ja kärsimystä.